

Kerdoelen in de schooltuin

Een volwaardige leeromgeving

Een schooltuin is geen extraatje. Het is een volwaardige leeromgeving en basisvoorziening op de basisschool, een plek waar kinderen zaaien, meten, overleggen, schrijven en rekenen in de praktijk. Een zelfgekweekt worteltje is de allermooiste én lekkerste beloning voor hard werken.

De schooltuin laat kinderen groeien

In de schooltuin verschuift het leerperspectief. Kinderen die in de klas weinig nieuws tegenkomen, ontdekken hier echte vraagstukken. Wie moeite heeft met theorie, vindt hier houvast en succeservaringen. Drukke kinderen komen tot rust, stille kinderen bloeien op.

Gedeeld vertrekpunt

Kerdoelen vormen het gezamenlijke vertrekpunt van het onderwijs. Ze geven richting aan wat leerlingen moeten kennen en kunnen en bieden houvast voor de inrichting van het onderwijs. Tegelijk is er ruimte om eigen keuzes te maken in hoe scholen deze doelen bereiken. De schooltuin geeft die ruimte en laat zien hoe kerndoelen in de praktijk vorm krijgen.

Een bewuste keuze: contextrijk onderwijs

In *De tuin is de school* kiezen we bewust voor contextrijk onderwijs. De schooltuin is een betekenisvolle aanvulling op het klaslokaal: nieuwe kennis en vaardigheden verbinden we aan praktische ervaring. Kinderen zaaien, verzorgen, observeren, meten, oogsten, bereiden en proeven.

We laten zien hoe schooltuinonderwijs bijdraagt aan de kerndoelen. Niet als bijvangst, maar als kern van de les. De nummering van de kerndoelen volgt de uitgave Kerndoelen primair onderwijs van SLO.

Overzicht kerndoelen per leergebied

Leergebied	Kern-doelen
Nederlands	1 – 9
Rekenen en wiskunde	10 – 18
Burgerschap	19 – 21
Digitale geletterdheid	22 – 24
Mens en maatschappij	25 – 28
Mens en natuur	29 – 32
Moderne vreemde talen (Engels)	33 – 34
Kunst en cultuur	35 – 37
Bewegen en sport	38 – 40

Bron: Kerndoelen primair onderwijs (SLO)

NATUUR

REKENEN

TAAL

BURGERSCHAP

Waar we ons op richten

We focussen op vier leergebieden: mens en natuur, rekenen en wiskunde, Nederlands en burgerschap. Dat is een bewuste keuze. Er klinkt in het onderwijs een duidelijke roep om meer aandacht voor de kernvakken. Wij zijn ervan overtuigd dat die vakken het best tot hun recht komen in betekenisvolle, praktische lessen. Precies wat de schooltuin biedt.

- Mens en natuur vormt de inhoudelijke basis.
- Rekenen en wiskunde en Nederlands zijn essentiële basisvaardigheden die in de tuin volop aan bod komen.
- Burgerschap komt terug in gezamenlijke besluitvorming waar mogelijk.

Andere leergebieden zoals kunst en cultuur, bewegen en sport, en soms ook Engels komen vanzelf terug in schooltuinlessen. Waar het past, geven we een gerichte tip.

Kerdoel

Mens en natuur als dragend leergebied

In de tuin wordt de relatie tussen mens en natuur concreet en tastbaar

De kerndoelen van Mens en natuur (29–32) vormen de inhoudelijke kern van schooltuinonderwijs. In de tuin wordt de relatie tussen mens en natuur concreet en tastbaar. Abstracte begrippen als fotosynthese, bestuiving of biodiversiteit krijgen betekenis in de praktijk. Een rondvliegende bij of wormen in de grond spreken meer tot de verbeelding dan een afbeelding in een boek.

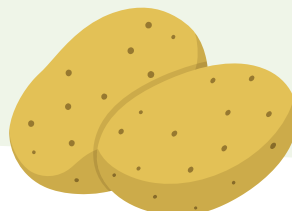
Leerlingen leren

- natuur in hun eigen leefomgeving waarnemen en waarderen (29a)
- de levenscyclus van planten begrijpen (31a)
- zorg dragen voor levende organismen (31a)
- nadenken over voedsel en gezondheid (31a)
- verbanden zien tussen bodem, water, zonlicht en groei (32c)

In de tuin ervaren leerlingen oorzaak en gevolg in de praktijk (29b). Het effect van te dicht zaaien, te weinig water geven of niet wieden wordt zichtbaar én merkbaar in de groei en de oogst. Omstandigheden buiten hun invloed – schaduw, natte bodem, vraat door dieren – doen dat ook. Dat maakt kinderen nieuwsgierig en betrokken.

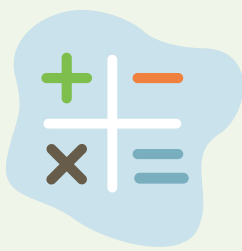
Praktijktip

In de Amsterdamse schooltuinen is er een woord van de maand. In februari staat composteren centraal. Kinderen leren over composteren en koppelen er verwante woorden aan: recycleren, hergebruik, verteren. Zo bouwen ze een woordveld op vanuit de praktijk dat beklijft.

Kerdoel

Rekenen en wiskunde: leren rekenen omdat het nodig is

In de schooltuin krijgt rekenen een doel

Meten, schatten en vergelijken zijn geen opdrachtjes, ze zijn noodzakelijk voor een goede oogst. In de schooltuin krijgt rekenen een doel.

Meten en ruimte

Leerlingen meten bedden, bepalen zaai- en plantafstanden en berekenen oppervlaktes. Ze maken een teeltplan op schaal en denken na over indeling en verhoudingen. Een tuinbed ontwerpen vraagt om ruimtelijk inzicht en logisch redeneren.

Getallen en verhoudingen

Rekenen wordt direct toegepast wanneer leerlingen:

- zaden op gelijke afstand zaaien
- recepten aanpassen aan het aantal personen (10c)
- opbrengsten wegen en vergelijken (11a)
- berekenen hoeveel planten op een vierkante meter passen (11a)
- hun tuintje op schaal tekenen en indelen (15b)

Gegevens verzamelen en interpreteren

Laat leerlingen een gewas wekelijks meten en de groei vastleggen in tabellen en grafieken (12a). Zo leren zij gegevens ordenen, vergelijken en conclusies trekken. Wie de groei in een spreadsheet bijhoudt, oefent tegelijk met digitale geletterdheid (22a).

Kerdoel

Nederlands: taal als middel om te leren

De tuin biedt de betekenisvolle situatie om taaldoelen te realiseren

De schooltuin is een contextrijke omgeving waar taalontwikkeling vanzelf een plek krijgt. Taal is geen losstaand vak; de tuin biedt de betekenisvolle situatie om taaldoelen te realiseren (1a).

Woordenschat en begrip

Begrippen als zaaidiepte, plantafstand, kiemen, wortelstelsel en bestuiving krijgen betekenis doordat leerlingen ze met al hun zintuigen ervaren. Door te benoemen wat ze zien en doen, vragen te stellen en bevindingen te bespreken, groeit de woordenschat functioneel.

Mondelinge taalvaardigheid

Samenwerken vraagt om duidelijke communicatie. Leerlingen luisteren naar uitleg, maken afspraken, geven instructies aan elkaar en bespreken hun

waarnemingen. Alle kinderen delen dezelfde praktijkervaring. Dat leidt er dikwijls toe dat kinderen die in de klas stiller zijn, in de tuin wél vertellen wat ze zien en weten (4a, 4b).

Schrijven met een doel

Schrijfopdrachten krijgen veel meer relevantie in of door de schooltuin. Dat vergroot de motivatie en de kwaliteit van het werk (3a, b, c). Denk aan:

- een groeiverslag of logboek
- een uitnodiging voor de opening of het oogstfeest
- een korte instructie of presentatie voor een jongere groep

Kerdoel

Burgerschap: samen leren, samen groeien

Elkaar helpen en samen beslissen over gewaskeuze, bereiding, en meer.

In de schooltuin brengen kinderen hun burgerschapsvaardigheden direct in de praktijk (19a). Wie bepaalt wat er wordt gezaaid? Hoe verdelen we de oogst? Wie zorgt voor de planten in de vakantie? Dit zijn echte vraagstukken die uitnodigen tot gesprek, gezamenlijke besluitvorming en actie.

Leerlingen leren

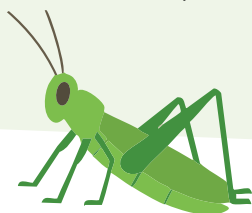
- samenwerken en taken verdelen (21b)
- verantwoordelijkheid nemen voor gemeenschappelijk bezit
- afspraken maken en nakomen
- keuzes bespreken en onderbouwen (21a)

'Dit is mijn stukje aarde'

Voedsel brengt culturen bij elkaar. Kinderen uit verschillende landen kennen andere groenten en bereidingswijzen. Dat maakt de tuin tot een plek voor echte uitwisseling. En wanneer een kind een naambordje plaatst op zijn eigen stukje tuin, voelt dat als een eer: 'dit is mijn stukje aarde, mijn verantwoordelijkheid dit seizoen'.

Verruim je horizon

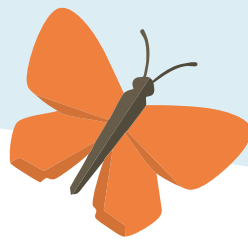
De tuin biedt ook aanleiding om te spreken over duurzame voedselproductie, seizoensgebonden eten en gezondheid zodat leerlingen hun eigen handelen leren plaatsen in een bredere context (26b, 28).

Ruimte voor andere leergebieden

De schooltuin biedt vanzelfsprekend ook kansen voor kunst en cultuur, bewegen en sport en moderne vreemde talen.

- Bij kunst en cultuur denk je aan het ontwerpen van naambordjes, het bouwen van een insectenhotel, het maken van oogstposters of kunst met blaadjes en takjes (35).
- Bewegen zit in het schooltuinonderwijs ingebakken: lopen of fietsen naar de tuin, spitten, harken, planten, oogsten. Zaaïen vraagt fijne motoriek en oogsten gerichte beweging. Buiten werken is bovendien een van de meest toegankelijke vormen van bewegen en welbevinden (40a).
- Engels integreert gemakkelijk door ook de Engelse namen van gewassen te gebruiken, zeker in groepen met anderstalige kinderen past dat heel natuurlijk.
- Sociaal emotionele ontwikkeling krijgt een boost in de schooltuin. Kinderen leren omgaan met succes en teleurstelling, komen buiten tot rust en helpen elkaar. Hier zijn de onderlinge verhoudingen uit de klas soms heel anders.

De kracht van samenhang

Leren in de schooltuin is geen optelsom van losse vakken. Een leerling berekent of schat plantafstand, verzorgt haar tuintje door instructies op te volgen en beschrijft of tekent in een logboek wat kiemen is. Door de optelsom van activiteiten leren kinderen wat planten nodig hebben.

In de tuin wordt leren zichtbaar, tastbaar en betekenisvol voor elk kind en dikwijls ook voor de leerkracht. Niet als extra activiteit, maar als volwaardige leeromgeving waar kerndoelen tot leven komen: maand voor maand, vanuit het seizoen en vanuit de praktijk.

**Wie met een groep in de
tuin heeft gewerkt, weet:
hier komen leerlingen
tot bloei.**

De tuin is de school